

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
«Трансформація звукообразу бандури у творчості М. Лисенка (на прикладі обробок
народних пісень та солоспівів із циклу «Музика до "Кобзаря" Т. Шевченка»)»,
здобувачки ступеня доктора філософії
з галузі знань 02 «Культура і мистецтво»
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»
Шевченко Руслани Сергіївни**

1. *Актуальність теми дисертації*

Серед широкого кола творчих зацікавлень і досягнень засновника української професійної композиторської школи Миколи Лисенка особливу сферу становить вивчення та збереження українського музичного фольклору. Його елементи знайшли своє розмаїте відображення у власних музичних творах композитора, а серед них передусім слід виокремити епічну традицію, кобзарське мистецтво, яке М. Лисенко не лише студіював як науковець, але й оригінально переосмислив у індивідуальному стилі.

Бандура як важлива складова традиційного інструментарію українського фольклору отримала у спадщині національного класика багатоманітне символічне тлумачення, передусім у зв'язку із зверненням до кобзарського мистецтва. Символіка кобзарських образів найяскравіше виявляється в операх та масштабних хорових полотнах М. Лисенка, проте і у вокальній та фортепіанній творчості він знаходить відповідні виразові прийоми, які кореспондують із бандурним виконавством та передають звучання тембру народного інструменту. Актуальність теми дисертації визначає необхідність вивчення питання імплікування бандурного тембру та прийомів бандурного виконавства у вокальній мелодиці та фортепіанній партії названих артефактів, на основі аналітичних студій – формулювання «бандурної» знакової системи у камерно-вокальних жанрах М. Лисенка, що утворюється внаслідок тембральної інтеграції специфічного звучання та прийомів виконавства на народному інструменті у творах, призначених для іншого інструменту та голосу.

На цій основі буде аргументована семантика бандури у системі музичних знаків на прикладі розглянутих обробок народних пісень для голосу з фортепіано та солоспівів з циклу «Музика до "Кобзаря" Т. Шевченка» М. Лисенка.

Тему дисертації затверджено 06 грудня 2017 р. на засіданні Вченої ради Львівського національного університету імені Івана Франка, (протокол № 43/12) та уточнено на засіданні Вченої ради Львівського національного університету імені Івана Франка, протокол 56/10 від 31.10.2023.

Науковий керівник – кандидат мистецтвознавства, доцент Салдан С. О.

2. *Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри*

Дисертація виконана на кафедрі музикознавства та хорового мистецтва Львівського національного університету імені Івана Франка згідно з планом науково-дослідницької роботи 2017 – 2021 р. р. і відповідає темі «Сучасний дискурс українського музикознавства: історія, традиції, інновації наукових та музично-педагогічних студій» (номер державної реєстрації НДР: 0117U001314).

3. *Особистий внесок здобувача в отримання наукових результатів*

Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому проаналізовано вплив кобзарського виконавства та інструменту бандури на національну музичну мову композитора. Здійснено аналіз бандурних знаків, визначено класифікацію та способи їх відображення у солоспівах на слова Т. Шевченка, у фортепіанній партії обробок народних пісень для голосу з фортепіано. Всі наукові положення, результати, практичні рекомендації і висновки, викладені в дисертації отримані автором особисто.

4. *Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором вирішень, висновків, рекомендацій*

Результати, які наводить у дисертації авторка, є достовірними та обґрунтованими на науковому рівні, оскільки отримані на основі опрацювання значного обсягу наукових праць музикознавчого, історичного, фольклорного та культурологічного зразка: монографій, статей, нотних записів, котрі сприяли дослідженню музичного знаку в його тембровому переломленні у творчості М. В. Лисенка, а саме, трансформацію звукообразу бандури. Характеристика об'єкту дослідження зумовила застосування дослідницько-пошукового, системно-аналітичного, компаративного, біографічного, семіологічного, семантичного, структурно-системного, структурно-аналітичного та історичного методів опрацювання вищезгаданих джерел.

5. *Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру*

У дисертації *вперше*:

- досліджено семіологічну систему М. Лисенка, в основі якої присутні прийоми бандурного виконавства ХІХ століття;
- виявлено новий вид музичних знаків;
- проаналізовано бандурні знаки, способи їх втілення та функціонування в обробках народних пісень, у вокальних творах з циклу «Музика до "Кобзаря" Т. Шевченка»;
- виявлено алюзії бандурних знаків у солоспівах;
- проведено аналіз чотирьох видів дублювання елементів мелодії вокальної партії у фортепіанній фактурі;
- узагальнено роль звукообразу бандури у національній музичній мові композитора;
- подальшого розвитку набуло висвітлення понять: «тембральна інтеграція», «іманентне відображення бандурних знаків».

Дослідження *доповнено* зразками фортепіанних партій М. Лисенка, де є присутньою тембральна інтеграція – бандурні знаки.

6. *Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації*

6.1. Статті у наукових виданнях, включених до переліку фахових видань України

1. Шевченко Р. С. Утілення бандурного компоненту в обробках українських народних пісень для голосу з фортепіано М. В. Лисенка. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку : Науковий збірник РДГУ. Серія : Мистецтвознавство. 2017. Вип. 24. С. 48 – 53.
2. Шевченко Р. С. Солоспів М. В. Лисенка «Гетьмани, гетьмани» з поеми «Гайдамаки» Т. Г. Шевченка у контексті особливостей кобзарського виконавства (на

прикладі фортепіанної партії солоспіву). Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку : *Науковий збірник РДГУ. Серія : Мистецтвознавство*. 2018. Вип. 26. С. 129 – 134.

3. Шевченко Р. С. Аналіз солоспіву Миколи Лисенка «Гомоніла Україна» з поеми «Гайдамаки» Тараса Шевченка крізь призму кобзарського виконавства. *Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство*. Львів, 2018. Вип. 19. С. 65 – 71.

4. Шевченко Р. С. Солоспів М. Лисенка «Моліться, братія, моліться!» з поеми «Гайдамаки» Т. Шевченка у контексті інструментального синтезу фортепіано та бандури. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку : *Науковий збірник РДГУ. Серія : Мистецтвознавство*. 2019. Вип. 30. С. 162 – 167.

б.2. Статті в наукових виданнях, які додатково засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Шевченко Р. С. Відтворення особливостей кобзарського виконавства у солоспіві М. В. Лисенка «У неділю вранці-рано». *International Journal of Innovative Technologies in Social Science* . (2020). №7 (28) С. 39 – 43.

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо

1. Шевченко Р. С. Виявлення бандурних знаків та способи їх активації у фортепіанній партії обробок українських народних пісень для голосу з фортепіано Миколи Лисенка. *Мистецька культура: історія, теорія, методологія: 2018 рік* : тези доп. Всеукр. наук. конф., 30 листоп. 2018 р. Львів : Растр – 7, 2018 С. 127 – 130;

2. Шевченко Р. С. Вплив кобзарського виконавства на фортепіанну партію солоспіву М. В. Лисенка «Ой Дніпре, мій Дніпре». *Молоді музикознавці: 2019 рік* : тези доп. ХІХ Міжнар. наук.-практ. конф., 9 – 11 січня 2019 р. Київ, 2019. С. 210 – 212;

3. Шевченко Р. С. Особливості втілення прийомів кобзарського виконавства у фортепіанній партії обробки народної пісні. *Молоді музикознавці: 2020 рік* : тези доп. ХХ Міжнар. наук.-практ. конф., 8 – 10 січня 2020 р. Київ, 2020. С. 141– 143.

Апробація результатів роботи на 8 конференціях:

1. ХІІІ Міжнародна науково-практична конференція: «Євроінтеграційні процеси в сучасній Україні: культурно-мистецькі аспекти розвитку» (Рівне, 16 – 17 листопада 2017 р.). Тема доповіді: «Втілення бандурного компонента в обробках українських народних пісень для голосу з фортепіано М. В. Лисенка».

2. ХІV Міжнародна науково-практична конференція: «Культурні домінанти в реаліях ХХІ століття» (Рівне, 15 – 16 листопада 2018 р.). Тема доповіді: «Солоспів М. Лисенка «Гетьмани, гетьмани» з поеми «Гайдамаки» Т. Шевченка у контексті особливостей кобзарського виконавства (на прикладі фортепіанної партії солоспіву)».

3. VI Всеукраїнська наукова конференція «Мистецька культура: історія, теорія, методологія» (Львів, 30 листопада 2018 р.). Тема доповіді: «Виявлення бандурних знаків та способи їх активації у фортепіанній партії обробок українських народних пісень для голосу з фортепіано Миколи Лисенка».

4. ХІХ Міжнародна науково-практична конференція: «Молоді музикознавці» (Київ, 9 – 11 січня 2019 р.). Тема доповіді: «Вплив кобзарського виконавства на фортепіанну партію солоспіву М. Лисенка «Ой Дніпре мій, Дніпре» з поеми «Гайдамаки» Т. Г. Шевченка».

5. ХV Міжнародна науково-практична конференція: «Європейський культурний простір і українські перспективи» (Рівне, 14 – 15 листопада 2019 р.). Тема доповіді:

«Аналіз солоспіву М. В. Лисенка «Моліться, братія, моліться!» з поеми «Гайдамаки» Т. Г. Шевченка у контексті інструментального синтезу фортепіано та бандури».

6. XX Міжнародна науково-практична конференція: «Молоді музикознавці» (Київ, 8 – 10 січня 2020 р.). Тема доповіді: «Особливості втілення прийомів кобзарського виконавства у фортепіанній партії обробки народної пісні «Ой глибокий колодязю, золотії ключі» М. В. Лисенка».

7. XVI Міжнародна науково-практична конференція: «Україна першого двадцятиліття XXI століття: Культурно-мистецький вимір» (Рівне, 17 – 18 листопада 2020). Тема доповіді: «Музичні знаки у солоспівах М. В. Лисенка з циклу «Музика до "Кобзаря" Т. Г. Шевченка».

8. XVIII Міжнародна науково-практична конференція: «Світовий культурний простір крізь призму сучасних глобалізаційних пандемічних викликів та війни» (Рівне, 17 – 18 листопада 2022). Тема доповіді: «Розгляд солоспівів з циклу М. В. Лисенка «Музика до "Кобзаря" Т. Г. Шевченка» у парадигмі музичної знакової системи».

8. *Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати*

Отримані результати дослідження дають можливість їх подальшого застосування в наукових розвідках мистецтвознавчого, етнографічного, інтерпретаційного та виконавського напрямках. Матеріали, напрацювання даної дисертації покликані збагатити методологічну та фактологічну базу історії української музики. Висновками та узагальненнями роботи можна послуговуватися у подальшому дослідженні впливу кобзарського виконавства на творчість М. В. Лисенка, застосуванні семантичного аналізу при виявленні тембральної інтеграції бандури у фортепіанних творах композитора, альязій бандурних знаків. Накреслені у дисертації методи аналізу можуть бути використані у вивченні семантики, інтерпретації музичного тексту, у подальшому опрацюванні впливу кобзарського мистецтва на становлення національного стилю українських композиторів XX століття.

9. *Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі, де вони можуть бути застосовані*

Результати дослідження можуть бути використані у навчальних курсах лекцій «Історія української музики», зокрема вивченні творчості М. В. Лисенка, у спецкурсах із музичної семантики, музичної семіотики, в курсі предмету «Історія фортепіанного виконавства», в класах спеціального фортепіано та концертмейстерства при інтерпретації музичного тексту, у курсі інструментознавства (вивчення українських народних музичних інструментів), у викладанні бандури, як спеціального інструменту, а також для написання наукових робіт, бандурних перекладів вокальних творів, методичних посібників.

10. *Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення*

Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам МОН України.

Дисертацію заслухано та обговорено на фаховому семінарі кафедри музикознавства та хорового мистецтва Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 4 від 16.11.2023 року). У ході обговорення дисертації

суттєвих зауважень, висунуто не було.

У цілому дисертаційна робота Шевченко Руслани Сергіївни «Трансформація звукообразу бандури у творчості М. Лисенка (на прикладі обробок народних пісень та солоспівів із циклу «Музика до "Кобзаря" Т. Шевченка»)» є завершеною науковою працею в межах поставлених завдань, у якій на прикладі обробок народних пісень для голосу з фортепіано та солоспівів з циклу «Музика до "Кобзаря" Т. Шевченка», відстежено вплив бандурного мистецтва на національну музичну мову композитора. Виявлено новий тип музичних знаків та застосовано термін «іманентне відображення бандурних знаків». Зроблено семантичний аналіз та використано термін «тембральна інтеграція бандури».

Основні результати пошуку та наукового дослідження опубліковано у 4 наукових фахових виданнях України та 1 стаття, яка додатково відображає результати дослідження. На основі зазначеного вище можна зробити такі висновки щодо поданої дисертаційної роботи:

1. За актуальністю обраної теми, обсягом, достовірністю та рівнем апробації отриманих результатів, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, практичною цінністю дисертаційна робота «Трансформація звукообразу бандури у творчості М. Лисенка (на прикладі обробок народних пісень та солоспівів із циклу «Музика до "Кобзаря" Т. Шевченка»)» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.
2. Дисертація відповідає спеціальності 025 «Музичне мистецтво» (галузь знань 02 «Культура і мистецтво»).
3. Наукові праці Шевченко Р.С., опубліковані за результатами дисертаційної роботи, за кількістю та якістю відповідають пп. 8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.
4. Дисертація «Трансформація звукообразу бандури у творчості М. Лисенка (на прикладі обробок народних пісень та солоспівів із циклу «Музика до "Кобзаря" Т. Шевченка»)» рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

Головуючий на засіданні фахового семінару,
завідувач кафедри музикознавства
та хорового мистецтва
кандидат мистецтвознавства, доц.

Тарас ДУБРОВНИЙ

16.11.2023 року

Підпис доц. Тараса Дубровного засвідчую

Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка,

доц. Ольга ГРАБОВЕЦЬКА